Internet jako narzędzie pracobiorcy na rynku pracy

<https://doi.org/10.33141/po.2005.10.10>

Wojciech Jarecki

Przegląd Organizacji, Nr 10 (789), 2005, ss. 40-43

www.przegladorganizacji.pl

Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa (TNOiK)

Wstęp

Rynek pracy, szczególnie w Polsce, charakteryzuje się wysokim bezrobociem. Dotyczy ono w bardzo dotkliwym, lub wręcz patologicznym, stopniu osób młodych, będących absolwentami szkół średnich i wyższych. Mimo istnienia bogatej i wartościowej literatury opisującej zjawisko bezrobocia i licznych badań na ten temat (np. Kryńska, Suchecka, Suchecki 1998, Kabaj 2000, Kwiatkowski 2002, Skórska 2004, Góra 2005), trudno dostrzec jakieś pozytywne zmiany w ostatnich latach w jego ograniczaniu. Bez wątpienia, bezrobocie i jego zwalczanie jest zagadnieniem bardzo złożonym, wymagającym kompleksowego działania i mądrej polityki społeczno-gospodarczej.

Indywidualne osoby mają możliwość zwiększania swoich szans na rynku pracy, szczególnie poprzez kształcenie, doksztalcanie czy przekwalifikowanie. Obecnie istnieją szerokie możliwości w zakresie wyboru różnych kierunków studiów czy typów szkoleń. Istotne jest, żeby były możliwości uzyskania przez zainteresowanych informacji na ten temat.

Dla osób poszukujących pracy, dla których coraz częściej problemem materialnym są koszty poszukiwania pracodawcy, ważna jest możliwość szybkiego uzyskiwania informacji o pracodawcy, kontaktowania się z nim, składania aplikacji itd. Również dla osób już pracujących, bardzo istotna jest możliwość szybkiej komunikacji z pracodawcą.

Biorąc powyższe pod uwagę, podjęto w artykule problem wykorzystania internetu jako narzędzia mogącego przyczynić się do polepszenia sytuacji pracobiorców na rynku pracy. Postawiono tezę, że w Polsce niedostatecznie wykorzystuje się internet do poprawy sytuacji na rynku pracy. W celu weryfikacji tej tezy została przeprowadzona analiza porównawcza między Polską i innymi krajami europejskimi, głównie Unii Europejskiej (UE) w zakresie wielkości bezrobocia, a następnie dostępności do internetu i częstości korzystania z tego narzędzia przez pracobiorców, stopnia wykorzystywania internetu do kształcenia formalnego (studia, szkoły średnie), nieformalnego (doksztalcanie, szkolenia) i do polepszania bieżącej sytuacji na rynku pracy (np. poprzez składanie aplikacji, pozyskiwanie informacji o przedsiębiorstwie itd.).

Dane, które zostały zaczerpnięte z Eurostatu, dotyczą grupy szczególnie dotkniętych bezrobociem, a mianowicie osób w wieku 15–24 lata^{*}). Poza tym, z tego powodu, że dużą stratą dla gospodarki i gospodarstw domowych są straty kapitału ludzkiego absolwentów szkół wyższych, którzy nie pracują, w analizie uwzględniono również studentów.

Stopa bezrobocia

Punktem wyjścia do odpowiedzi na przedstawione wyżej problemy może być analiza stopy bezrobocia w Unii Europejskiej.

Bezrobocie ogółem w latach 2003–2004 nie zmieniło się istotnie w poszczególnych krajach. W 2004 r. w UE wynosiło 9%. Największe bezrobocie było w Polsce (18,8%), na Słowacji (18,0%) oraz w Hiszpanii i na Litwie (po 10,8%). Najniższe było natomiast w Luksemburgu (4,2%), Norwegii (4,4%) oraz Austrii i Irlandii (po 4,5%).

Stopa bezrobocia wśród młodych osób, mających 15–24 lata, wyniosła w UE na koniec 2004 roku 18,2%. Największe bezrobocie w tej grupie osób zanotowano w Polsce (39,5%), na Słowacji (32,3%) i w Hiszpanii (22,0%), najniższe w Danii (8,2%), Irlandii (8,3%) i w Austrii (9,7%).

Tab. 1. Odsetek gospodarstw domowych mających dostęp do internetu w domu

Kraj \ Rok	2000	2001	2002	2003	2004
Unia Europejska	:	:	:	:	42
Belgia	20,2	34,7	40,9	:	:
Czechy	8	11	16	15	:
Dania	45,3	58,9	56	64	69
Niemcy	13,6	37,9	46	54	60
Estonia	7	9,8	:	:	31
Grecja	5,8	11,7	12	16	17
Hiszpania	9,6	23,4	17	28	34
Francja	12,9	26,2	23	31	34
Irlandia	17,5	46,2	47,9	36	40
Włochy	19,2	32,9	34	42	34
Cypr	14,0	20,0	24	29	53
Łotwa	:	2,3	3	:	15
Litwa	2,3	3,2	4	6	12
Węgry	2,6	:	:	:	14
Holandia	46,1	58,5	58	59	:
Austria	16,9	46,2	33	37	45
Polska	5,1	7,7	11	14	26
Portugalia	8,4	23,4	16	22	26
Słowenia	21	24	:	:	47
Finlandia	28,2	48,1	44	47	51
Szwecja	47,5	64,3	64,2	:	:
Wielka Brytania	24,4	46,5	50	55	56
Norwegia	52	62,2	:	60	:
Turcja	:	:	:	:	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Eurostatu.

Zatem Polska jest krajem o zdecydowanie największej stopie bezrobocia ogółem i wśród osób mających 15–24 lata. Z tej najmłodszej grupy pracobiorców, część ma skończone studia wyższe. Istnieje sezonowa zależność stopy bezrobocia, zmieniająca się w kolejnych kwartałach wśród absolwentów studiów wyższych. Wśród tych, którzy mają 15–24 lata, w trzecim kwartale 2004 roku, największa była na Słowacji (33,6%), a następnie w Polsce (33,0%) i w Belgii (26,8%), najniższa natomiast w Wielkiej Brytanii (8,8%), Szwecji (9,4%) i Austrii (10,1%). Zarówno w Polsce, jak i na Słowacji około 1/3 absolwentów szkół wyższych jest więc bezrobotnych.

Dostęp do internetu i jego wykorzystanie

Czy możliwe jest polepszenie sytuacji na rynku pracy przy wykorzystaniu internetu? Szanse uzależnione są przede wszystkim od dostępności tego narzędzia (tabela 1).

Dostęp gospodarstw domowych do internetu wzrasta we wszystkich krajach, w kolejnych analizowanych latach. Na koniec 2004 roku, średnio w UE dostęp miało 42% gospodarstw domowych. Największy dostęp mają one w Danii (69%), Niemczech (60%) i w Wielkiej Brytanii (56%). Najmniejszy natomiast w Turcji (7%), na Litwie (12%) i na Węgrzech (14%). W Polsce dostęp ma 26% gospodarstw, co sytuuje Polskę zdecydowanie poniżej średniej unijnej.

Istotna dla rynku pracy może być częstość korzystania z internetu. Odpowiednie dane są przedstawione w tabeli 2.

W przypadku osób mających 16–24 lata, w 2004 roku, średnio w UE z internetu przynajmniej raz w ostatnim tygodniu korzystało 61% osób, z czego najwięcej w Szwecji (92%), Islandii (91%) i Finlandii (88%), a najmniej w Turcji (22%), Grecji i Irlandii (po 35%). W Polsce co druga osoba, w tej grupie wiekowej, skorzystała z tego narzędzia (tabela 2). Analizując korzystanie z internetu przynajmniej raz na trzy miesiące osób w wieku 16–24 lata, można zauważyć, że czyni to zdecydowanie większy odsetek niż w ciągu tygodnia. W UE 82% osób w wieku 16–24 lata korzysta z internetu przynajmniej raz w ciągu trzech miesięcy, przy czym najwięcej osób w Szwecji (95%), Islandii (94%) i w Słowenii (93%), a najmniej w Polsce (75%), Wielkiej Brytanii (78%) i na Łotwie (78%). W Polsce więc ta grupa wiekowa korzysta rzadziej niż w analizowanych krajach.

Spśród studentów, przynajmniej raz w tygodniu z internetu korzystało w 2004 roku w UE 74% osób, przy czym najwięcej w Islandii (96%), Szwecji (94%) i Finlandii (93%), a najmniej w Turcji (44%), Grecji (46%), Polsce i we Włoszech (po 62%). Przynajmniej raz w ostatnich trzech miesiącach w UE korzystało z internetu 86% studentów, z czego najwięcej w Szwecji (98%), Islandii (97%), Estonii i Finlandii (po 96%), natomiast najmniej w Polsce (77%), na Węgrzech (80%) i na Łotwie (81%). Zatem również w tej grupie osób Polska należy do krajów o najniższym wykorzystaniu internetu.

Jedną z możliwości wykorzystania internetu jest kształcenie. W tabeli 3 przedstawiono dane dotyczące wykorzystania internetu do kształcenia formalnego.

Tab. 2. Odsetek osób regularnie korzystających z internetu

Kraj	Przynajmniej raz w ciągu ostatniego tygodnia				Przynajmniej raz w ciągu ostatnich trzech miesięcy			
	16–24 lata		studenci		16–24 lata		studenci	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
UE (25)	–	61	–	74	–	82	–	86
UE (15)	59	64	68	77	83	83	88	89
Czechy	42	–	–	–	70	–	71	–
Dania	80	82	89	89	87	89	93	93
Niemcy	72	78	–	84	86	86	–	89
Estonia	–	75	–	89	–	92	–	96
Grecja	33	35	45	46	87	84	88	83
Hiszpania	–	–	–	–	–	–	82	–
Irlandia	30	35	42	–	79	–	82	–
Włochy	41	47	52	62	89	80	93	83
Cypr	–	55	–	73	–	86	–	90
Łotwa	–	54	–	64	–	79	–	81
Litwa	–	63	–	77	–	88	–	89
Luksemburg	81	78	90	84	90	88	94	90
Węgry	–	53	–	70	–	80	–	80
Austria	60	69	77	89	90	89	95	96
Polska	–	50	–	62	–	75	–	77
Portugalia	47	54	71	80	84	85	85	87
Słowenia	–	66	–	82	–	93	–	95
Finlandia	85	88	92	93	89	92	95	96
Szwecja	92	92	92	94	95	95	98	98
Wielka Brytania	60	65	80	84	73	78	84	90
Islandia	90	91	98	96	93	94	99	97
Norwegia	85	–	91	–	90	–	94	–
Turcja	–	22	–	44	–	81	–	83

Źródło: opracowanie własne na podstawie Eurostatu.

Tab. 3. Odsetek osób wykorzystujących internet do formalnego kształcenia (w szkołach i uczelniach o sformalizowanym systemie ocen i stopni kształcenia)

Kraj	Przynajmniej raz w ciągu ostatniego tygodnia				Przynajmniej raz w ciągu ostatnich trzech miesięcy			
	16–24 lata		studenci		16–24 lata		studenci	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
UE (15)	–	–	–	–	–	–	63,6	–
Dania	33,9	45,4	42,0	57,5	36,7	49,2	44,0	60,3
Niemcy	46,6	56,9	91,0	78,4	55,1	62,1	94,4	83,5
Estonia	–	50,8	–	71,8	–	62,8	–	78,1
Grecja	24,2	26,5	36,6	38,2	64,4	64,4	72,0	69,4
Hiszpania	–	–	–	–	–	–	34,5	–
Irlandia	15,1	19,7	28,4	–	39,4	–	55,5	–
Cypr	–	28,3	–	40,7	–	44,4	–	50,3
Łotwa	–	29,5	–	39,6	–	43,1	–	50,3
Litwa	–	61,4	–	77,0	–	85,4	–	89,0
Luksemburg	62,1	31,7	76,5	38,8	69,1	36,1	79,6	41,4
Węgry	–	39,5	–	60,6	–	59,5	–	69,4
Austria	24,3	27,9	50,0	60,5	36,5	35,8	61,5	64,9
Polska	–	14,8	–	20,3	–	22,4	–	25,1
Portugalia	22,3	24,6	42,5	47,3	39,9	38,7	51,0	51,7
Słowenia	–	32,5	–	45,7	–	45,6	–	53,3
Finlandia	65,1	67,4	84,5	87,7	68,7	70,2	87,4	90,4
Szwecja	14,4	10,4	21,6	15,1	14,8	10,7	22,9	15,6
Wielka Brytania	45,8	43,9	89,8	81,9	55,8	52,8	94,5	87,4
Islandia	10,8	9,7	12,9	16,4	11,2	10,0	13,1	16,5
Norwegia	7,3	–	14,2	–	7,7	–	14,7	–
Turcja	–	13,2	–	34,1	–	49,6	–	63,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie Eurostatu.

Tab. 4. Odsetek osób, które wykorzystały internet w celu polepszenia swoich szans na rynku pracy (np.: składanie aplikacji, zdobywanie informacji o pracodawcach itd., z wykluczeniem kształcenia, doksztalcenia i innych form edukacji)

Kraj	Przynajmniej raz w ciągu ostatniego tygodnia				Przynajmniej raz w ciągu ostatnich trzech miesięcy			
	16–24 lata		studenci		16–24 lata		studenci	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
UE (15)	–	–	–	–	–	–	15,4	–
Czechy	0,7	–	–	–	1,2	–	0,2	–
Dania	7,2	4,2	7,5	4,7	7,8	4,6	7,8	4,9
Niemcy	17,2	20,3	–	20,0	20,3	22,2	–	21,3
Grecja	9,6	11,0	12,0	15,2	25,6	26,8	23,6	27,6
Hiszpania	–	–	–	–	–	–	8,9	–
Irlandia	7,6	5,3	12,1	–	19,8	–	23,5	–
Cypr	–	4,0	–	5,7	–	6,3	–	7,0
Łotwa	–	9,5	–	12,0	–	13,9	–	15,2
Luksemburg	11,7	22,1	11,3	24,4	13,0	25,1	11,8	26,0
Węgry	–	4,2	–	0,2	–	6,4	–	0,2
Austria	3,5	2,4	3,9	1,8	5,2	3,1	4,7	1,9
Polska	–	0,7	–	0,5	–	1,0	–	0,6
Portugalia	–	2,5	–	–	–	4,0	–	–
Słowenia	–	2,6	–	3,0	–	3,6	–	3,5
Finlandia	4,5	2,6	4,4	3,7	4,7	2,7	4,6	3,8
Szwecja	4,9	1,8	7,2	1,2	5,1	1,9	7,6	3,8
Wielka Brytania	29,9	21,8	26,3	28,5	36,5	26,3	27,7	30,4
Islandia	3,2	5,0	4,9	10,6	3,3	5,1	5,0	10,6
Norwegia	1,1	–	1,5	–	1,2	–	1,6	–
Turcja	–	2,3	–	4,3	–	8,5	–	8,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Eurostatu.

Do formalnego kształcenia, osób mających 16–24 lata i korzystających z internetu przynajmniej raz w ostatnim tygodniu, najwięcej było w Finlandii (67,4%), na Litwie (61,4%) i w Niemczech (56,9%), a najmniej w Islandii (9,6%), Szwecji (10,4%), Turcji (13,2%) i w Polsce (14,8%). W tej grupie wiekowej, przynajmniej raz w ostatnich trzech miesiącach z internetu najwięcej osób korzystało na Litwie (85,4%), w Finlandii (70,2%) i w Grecji (64,4%), a najmniej w Islandii (10%), Szwecji (10,7%) i w Polsce (22,4%).

Do formalnego kształcenia, przynajmniej raz w ostatnim tygodniu, najwięcej studentów wykorzystuje internet w Finlandii (87,7%), Wielkiej Brytanii (81,9%) i w Niemczech (78,4%), a najmniej w Szwecji (15,1%), Islandii (16,4%) i w Polsce (20,3%). Przynajmniej raz w ostatnich trzech miesiącach najwięcej studentów skorzystało z internetu w Finlandii (90,4%), na Litwie (89%) i w Wielkiej Brytanii (87,4%), a najmniej w Szwecji (15,6%), Islandii (16,5%) i w Polsce (25,1%).

Polska zatem należy do krajów o najniższym wykorzystaniu internetu do kształcenia formalnego.

Ważnym czynnikiem zwiększającym szanse na zadowalającą pracę jest możliwość i chęć do pozaformalnego dokształcania się. Informacje o dokształcaniu, jak i nieraz samo szkolenie, może odbywać się za pomocą internetu.

W roku 2004 w części krajów nastąpił wzrost wykorzystania internetu do szkoleń, a w innych zmniejszył się. Wśród osób mających 16–24 lata, najwięcej korzystających przynajmniej raz w ciągu ostatniego tygodnia z internetu było w Niemczech (41,1%), Wielkiej Brytanii (20,6%) i Grecji (17,0%), a najmniej w Islandii (1,3%), Polsce (1,4%) i Finlandii (2,0%). W tej grupie wiekowej, przynajmniej raz w ciągu ostatnich trzech miesięcy, najwięcej osób korzystało z internetu do celów dokształcania w Niemczech (44,9%), Grecji (41,2%) i Wielkiej Brytanii (24,7%), a najmniej w Islandii (1,3%), Polsce i Finlandii (po 2,1%).

Spośród studentów, najwięcej w ostatnim tygodniu wykorzystowało internet do potrzeb związanych ze szkoleniem w Niemczech (48,2%), Wielkiej Brytanii (32,8%) i Grecji (23,9%), a najmniej w Islandii (0,9%), Polsce (1,8%) i w Danii (2,6%). Natomiast w ostatnich trzech miesiącach najwięcej studentów z opisywanego instrumentu skorzystało w Niemczech (51,4%), Grecji (43,5%) i w Wielkiej Brytanii (35,0%), a najmniej w Islandii (0,8%), Polsce (2,2%) i Danii (2,7%).

Można więc wysunąć wniosek, że w analizowanych grupach, **stopień wykorzystania internetu w zakresie szkoleń i dokształcania jest w Polsce jednym z najniższych w Europie.**

Ostatnią kwestią jest wykorzystanie internetu do wszelkich działań pracobiorców, poza kształceniem, wpływających na lepszą sytuację na rynku pracy (tabela 4).

Najwięcej osób w wieku 16–24 lat, w ciągu ostatniego tygodnia, wykorzystywało internet do polepszenia swojej sytuacji na rynku pracy w 2004 r. w Luksemburgu (22,1%), Wielkiej Brytanii (21,8%) i Niemczech (20,3%), a najmniej w Polsce (0,7%), Szwecji (1,8%) i Turcji (2,3%). Natomiast w ostatnich trzech miesiącach, najwięcej osób skorzystało w analizowanym zakresie w Grecji (26,8%), Wielkiej Brytanii (26,3%) i Luksemburgu (25,1%), a najmniej w Polsce (1,0%), Szwecji (1,9%) i w Finlandii (2,7%).

Najwięcej studentów w ciągu ostatniego tygodnia, wykorzystywało internet do polepszenia swojej sytuacji na rynku pracy w 2004 r. w Wielkiej Brytanii (28,5%), Luksemburgu (24,4%) i w Niemczech (20,0%), a najmniej na Węgrzech (0,2%), w Polsce (0,5%) i w Szwecji (1,2%). W ostatnich trzech miesiącach najwięcej skorzystało w Wielkiej Brytanii (30,4%), Grecji (27,6%) i w Luksemburgu (26,0), a najmniej na Węgrzech (0,2%), w Polsce (0,6%) i w Austrii (1,9%).

Polska zatem ponownie należy do krajów o najniższym wykorzystaniu internetu, tym razem do polepszenia sytuacji na rynku pracy przez poszczególnych pracobiorców.

Podsumowanie

Podsumowując powyższe analizy, można stwierdzić, że Polska jest krajem o niskiej dostępności internetu dla gospodarstw domowych. Problemem częściowo z tym związanym jest bardzo słabe wykorzystanie w Polsce internetu do kształcenia, dokształcania i zwiększania swoich szans na rynku pracy w inny sposób, np. poprzez szybszą komunikację z potencjalnym pracodawcą. Możliwe, że dotyczy to szczególnie osób żyjących na obszarach o największej stopie bezrobocia rejestrowanego, gdzie wiele gospodarstw domowych nie posiada środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, a tym bardziej na kupno komputera i korzystanie z internetu. Być może byłyby lepsze możliwości wzrostu zatrudnienia osób z tych regionów, gdyby mogły one korzystać z internetu do szukania ofert pracy, komunikowania się z ewentualnymi pracodawcami, poszukiwania informacji o szkoleniach i możliwościach przekwalifikowania itd.

Jednakże, co warto podkreślić, również studenci w Polsce w znacznie mniejszym stopniu niż studenci w innych krajach europejskich korzystają z internetu w celu kształcenia, dokształcania się oraz poszukiwania kontaktów z ewentualnymi pracodawcami. Wydaje się, że jest to zjawisko niekorzystne dla aktywności tej grupy osób na rynku pracy.

Problemem zatem do rozważenia i wykazania aktywności, być może dla polityki społeczno-gospodarczej państwa, ale też uczelni, szkół, pracodawców itd. jest zwiększenie dostępu do internetu osób indywidualnych i lepsze jego wykorzystanie do poprawy sytuacji pracobiorców na rynku pracy, szczególnie w regionach o dużym ubóstwie i szczególnie wysokiej stopie bezrobocia.

dr Wojciech Jarecki

Katedra Mikroekonomii

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania

Uniwersytetu Szczecińskiego

^{*)} Część danych obejmuje osoby w wieku 15–24 lata, a część 16–24 lata.

BIBLIOGRAFIA

- [1] GÓRA M., *Trwale wysokie bezrobocie w Polsce. Wyjaśnienia i propozycje*, „Ekonomista” nr 1/2005.
- [2] KABAJ M., *Program przeciwdziałania ubóstwu i bezrobociu*, IPiSS, Warszawa 2000.
- [3] KRYŃSKA E., SUCHECKA J., SUCHECKI B., *Prognoza podaży i popytu na pracę w Polsce do roku 2010*, IPiSS, Warszawa 1998.
- [4] KWIATKOWSKI E., *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, PWN, Warszawa 2002.
- [5] SKÓRSKA A., *Młodzież na rynku pracy w Polsce i Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2004.